

V katerem obsegu je uvesti na čveterorazrednicah realni pouk.

Vsak učitelj vedel bode iz lastne izkušnje, da se sedanja slovenska berila gledé realij ne strinjajo z učnimi načrti bodisi s splošnimi izdanimi od naučnega ministerstva l. 1875., bodisi z našim navodilom (Lehrgang) (izdal dež. šolski svet kranjski l. 1879). — Mnogo realne stvarine, ki je po navodilu namenjena 3. šolskemu letu, nahaja se v III. Berilu, koje pa je v rabo učencem 4., 5. ali 6. šolskega leta; in narobe. Kar navodilo l. 1879. zahteva za prirodoslovje (Naturlehre) v 3. šolskem letu, tega ne najdemo v II. Berilu, ki je pač namenjeno 3. šolskemu letu. Po izišlih novih berilih se tedaj bržkone noben učitelj nij mogel ravnati strogo po navodilu 1879. l., moral se je temveč ravnati po berilih in iz realij poučevati to, kar se nahaja v berilih; kajti, kar otroci čitajo, to jim vender bolje v spominu ostane, nego ono, kar jim učitelj pripoveduje. Ako bi se tedaj hotel učitelj ravnati po navodilu, moral bi učencem največ pripovedovati, kar pa zopet nasprotuje ministerijalnemu ukazu, ki pravi, da se morajo realije na podlogi beril poučevati.

Pri razdelitvi realij na posamezne razrede (oddelke) oziral sem se tedaj več na dosedanja berila, nego na navodilo in sicer iz teh razlogov:

1. ker berila, ki se rabijo še prav malo let, ne bodo po mojih mislih tako hitro razveljavljena, kar bi tudi iz materijelnih ozirov ne kazalo, kajti revnim starišem bi kupovanje novih knjig napravljalo mnogo stroškov.

2. so berila prav premišljeno sestavljena, njih vsebina je gledé realnega pouka razvitku otroškega razuma primerna, nikjer spodtakljiva, tedaj taka, da najnovejšemu ministerijalnemu ukazu z dné 10. novembra 1884. l. nikjer ne nasprotuje.

3. se nahaja v berilih zadosti realne stvarine, za nekatere šole n. pr. eno in dvo-razrednice še preveč. Učitelj si tedaj lahko za svojo šolo toliko te stvarine odbere, kolikor vé, da je njegovi učenci prebavati morejo.

Čulo se je že mnogokrat, da se je pri sestavljanji dosedanjih slovenskih beril premalo oziralo pri zgodovini in zemljepisji na Kranjsko in se tedaj v njih ne nahaja tega, kar zahteva navodilo.

Bilo bi pač jako ustrezno vsakemu slovenskemu učitelju, ako bi našel v berilu pripovedke in kulturne slike one dežele, v katerej službuje.

Tej pomanjkljivosti bil bi se izvestno zaslužni pisatelj sedanjih slovenskih beril izognil, ko bi bil pisal berila le za eno deželo. Ker pa so berila namenjene šolam vseh slovenskih pokrajin, se pisatelj pač nij mogel ozirati na posameznosti te ali one dežele. Ako bi se hotele vse važne pripovedke in zemljepisne slike slovenskih pokrajin v berila vzprejeti, bila bi ta preobširna in bi morda še vsakemu ne ugajala. Marsikateraj pomanjkljivosti pa se je pisatelj tudi s tem izognil, da je vzprejel v učne knjige več takih beril, ki sicer niso strogo realnega zadržaja, a na podlogi njih se vender da to ali ono iz realnega pouka obravnavati. N. pr. povesti: „Strupene jagode“, „Žitno klasje“, „Sraka in pavje perje“ itd. Sicer pa je želeli, ako bi se izdajala nova berila, naj bi se napravile za posamezne slovenske pokrajine, posebne izdaje. V taka berila bi se potem lahko marsikaj vzprejelo, kar sedaj pogrešamo.

Za realije, katere se pričnó poučevati v III. razredu, odločeno je v III. razredu po 3 ure na teden, ali nekako 120 ur na leto, v IV. razredu pa po 5 ur na teden ali 200 ur na leto. Učna stvarina iz realij naj bi se na posamezne razrede tako-le razdelila:

I. Iz prirodoznanstva.

III. razred.

Učna knjiga: II. Berilo. — Učnih ur = 40.

<i>A. Prirodopisje.</i>	Skorec (v povesti).	Žito. (V povesti.)
1. Čuti.	Kukavica.	Volčja črešnja. } V povesti.
2. Živalstvo.	Sraka. } V povesti.	Volčja jagoda. }
Korist goveje živine.	Pav. }	Krompir.
Konj.	Skrjanec.	Mah.
Ovca.	Vran.	Drobtine.
Pes.	Kanja.	4. Rudnistvo.
Prešič.	Martinček.	Železo.
Koza.	Rega.	Baker.
Mačka.	Rujavi hrošč.	Kuhinjska sol.
Krt.	Glogov belin.	Zlato.
Jež. }	Kuhinjski ščurek.	Petrolej.
Lisica. } V povesti.	Bučela. } V povesti.	<i>B. Prirodoslovje.</i>
Miš.	bučela in ovca.	Zrak.
Zajec.	3. Rastlinstvo.	Veter.
Srna.	Črešnja.	Hlapenje.
Gos.	Hruška. } V povesti.	Megla, oblak, dež.
Domači golob.	Hrast. }	Sneg in toča.
Vrabc.	Bezeg.	Rosa in slana.

IV. razred.

a) 1. oddelek.

Učna knjiga: III. Berilo. — Učnih ur = 40.

<i>A. Prirodopisje.</i>	Prepelica.	Vinska trta.
1. Človeško telo.	Palček. (V pesni »Župan«.)	4. Rudnistvo.
Zdravje.	Raca.	Svinec.
Troje kraljestvo prirode.	Kače.	Žeplo.
2. Živalstvo.	Krastača.	<i>B. Prirodoslovje.</i>
Netopir.	Bučela.	Toplota.
Jež.	Smrekovi lubadar.	Razširjanje toplote.
Volk.	Mravlja. (V pesni.)	Toplomer.
Kuna.	Rak.	Zračni tlak.
Rujavi medved.	3. Rastlinstvo.	Tlakomer.
Veverica.	Hruška.	Gasilna brizglja.
Jelen. (V pesni.)	Vrbje.	Voda.
Osel.	Gozdno drevje.	Kuhanje.
Osel. (Pesen.)	Grmovje.	Hlapenje.
Kragulj.	Rz in drugo žito (gnoj).	Magnetizem.
Kos.	Lan, konoplja.	Elektrika vzbujena z drgnjenjem.
	Bombaževce.	Strelovod.

b) 2. oddelek.

Učna knjiga: III. in IV. Berilo. — Učnih ur = 40.

<i>A. Prirodopisje.</i>	Morski pes. (3. Ber.)	Som. }
1. Srce, pljuča,	Kit. (4. Ber.)	Žuželke. } 4. Ber.
zelodec. (3. Ber.)	Pegasta sova. }	Svilni prelec. (3. Ber.)
2. Živalstvo.	Sloka. }	Drobni gostje na žitu. }
Lev. }	Žolne. }	Mnogovrstnost živali. }
Veljblod. } 3. Ber.	Selilne ptice. }	3. Rastlinstvo.
Severnijelen in lama. }	Živali, škodljive }	Kava, sladkor ali }
Indijski slon. }	sadn. drevju. }	cuker. }
		Kristavec. }

4. Rudnistvo.	Ježišče.	O lečah.
Kvarec. (3. Ber.)	Navadni stroji.	Oko. } 4. B.
Solitar.	Občevalne posode.	Razstopnina.
Glina.	Pumpe.	Ogljenec. } 4. B.
<i>B. Prirodoslovje.</i>	Zvok.	5. Slamnikarstvo.
Občena svojstva	Svetloba. } 3. B.	Steklo.
teles. } 4. B.	Mavrica. }	

II. Iz zemljepisja in zgodovine.

III. razred.

Učna knjiga: II. Berilo. — Učnih ur = 80.

A. Zemljepisje.

Tù naj bi se zemljepisna tvarina, katero ima navodilo odločeno 3. šolskemu letu, tudi v prihodnje pridržala in zraven tega porabila 1. sledeča berila:

Solnce (pesen).	Šola (pesen).	Sava.
Strani neba.	Reka, veletok, morje.	Cirkniško jezero.
Zvezde (pesen).	Mesto, trg, vas.	Kras.
Luna.	Stanovi.	Bohinjsko jezero. } (3. B.)
Lunini izpremeni.	Občina (šolska občina župnija).	Postojnska jama. }
Letni časi.	Okraj (okr. glavarstvo in občine).	
Domačija.	Dežela Kranjska. (3. Ber.)	

2. te-le kulturne slike:

Šmarjna gora.	Triglav.	Rudolfovo.
Tržič.	Kamniške planine.	Kočevje in Kočevarji.
Bled.	Kamenik.	Vipavska dolina.
Bohinj.	Idrija.	Sorško polje.

Za obravnavo kulturnih slik domače dežele naj služijo učitelju vzgledi: Celje, Obir, Ptujsko polje.

B. Zgodovina.

Pripovedke šolskega okraja ali drugih sosednih krajih. Pravljičice o povodnjem ali divjem moži. Pripovedke o gradovih dotičnega okraja. Dalje iz berila:

Skopulja.	Hiše starih Slovanov.	Mladi Vukasovič.
Vrbsko jezero.	Atila.	Cesar Jožef II.
Krez in Solon.	Leopold Belizar Babenb.	Lavdon.
Krez in Cir.	Bratovska ljubezen.	Ljubezen do domovine.
Mladost Aleksandra Vel.	Ustanovljenje gorotanskih vojvodov.	Cesar Fr. Jožef in ribičev sin.
Stari Slovani.		

IV. razred.

a) 1. oddelek.

Učna knjiga: III. Berilo. — Učnih ur = 60.

A. Zemljepisje.

Ponovilo Kranjske.	Lov na divje koze.	Češko.
Avstro-ogerska mon.	Primorsko.	Moravsko.
Avstrijsko vodovje.	Burja.	Sleško.
Avstrijske Alpe.	Čičarija in Čiči.	Bukovina — Sudetske dežele.
Pridelki Avstr. ogrske.	Hrvatsko in Slovansko.	Galicija.
Štajersko.	Nadvojvodina Avst. nad Anizo.	Bukovina.
Pastirčevanje na planinah.	Nadvojvodina Avst. pod Anizo.	Ogerska kraljevina.
Rudar.	Salcburško.	Ogerska planjava.
Koroško.	Tirolsko.	Velika kneževina Erdeljska.
Raj pri Zilanih.	Dalmacija.	

B. Zgodovina.

Odgoja špartanske mladine.
Leonida sè Spartanci pri Termop.
Romul.
Družinsko življenje starih Slovan.
Karol Veliki.
Madjari.
Štefan, Kralj Ogerski.
O vitezi.
Križarske vojske.
Babenbergovci.

Rudolf in Otoakar.
Bitva na Moravskem polji.
Friderik Krasni.
Albrecht II.
Radolf II.
Celjski grofje.
Tabori v turskih časih.
Iznajdba smodnika.
Kolumb.
Knjigotiskarstvo.

Bitva pri Mohači.
Nadloge tridesetletne vojske.
Turki pred Dunajem.
Prince Evgen.
Cesarica Marija Terezija.
Smrt Marije Terezije.
Cesar Jožef II.
Cesar Franc in nadvojvoda Karl.
Francozje na Ruskem.
Cesar Jožef I.

b) II. oddelk.

Učni knjigi: III. in IV. Berilo. — Učnih ur = 60.

A. Zemljepisje.

Ljubljana.
Celovec.
Trst.
Veltava.
Podoba naše zemlje.
Zemlja in njeni deli.
Razne točke in črte na zemlji.
Solnčni in lunini mrak.
Morje.

Severno ledeno morje.
Evropa.
Evropske države.
Vezuv zasuje mesti Herculanium
in Pompeji.
Azija.
Arabija.
Kitajsko.
Afrika.

Sahara.
Slike iz jutrovnih dežel.
Amerika.
Življenje po Stepah južne Ame-
rike.
Avstralija.
Nikolaj Kopernik.
Koledar.

B. Zgodovina.

Imenitnost domovinske zgod.
Demosten.
Aleksander Veliki.
Kartagina.
Julij Cesar.
Severin in Odoaker.
Alboin in Gizulf.
Mohamed.

Opravi starih Slovanov v
mirnih časih.
Friderik Rudečebradec.
Karol IV.
Trst se uda habsburški dinastiji.
Maksimilijan I.
Nikolaj Zrinski.
Bitva pri Sisku.
Peter Veliki.

Lavdon.
Na Predilu.
Velika bitva pri Lipskem.
Naraščanje avstr. ogr. države.
Anton Slomšek.
Tegethoff.
Cesar Franc Jožef I., svojim
vojakom.

Ker se v II. Berilu ne nahaja Kranjska, Bohinjsko jezero, Postojnska jama, kar se pa v III. razredu zahteva, ker bodo tudi učenci drugega oddelka v IV. razredu potrebovali tudi še Tretje Berilo, — naj bi si za dotično uro berila izposodili od svojih tovarišev, ki jih imajo. Konečno upam si izrekat: željo:

a) nujna potreba je, da se sedanji „Lehrgang“ gledé realij spravi v soglasje z berili;

b) učna tvarina iz realij naj bi se pri sestavljanju učnega načrta ne delila na šolska leta, ampak po razredih; v IV. razredu na II. oddelka.

c) Ako bi se nova berila izdajala, naj bi se tvarina iz realij, koja se nahaja v posameznih berilih, bistveno ne izpremenila. Za Kranjsko naj bode II. in III. Berilo posebna izdaja, v katerih naj bi se nahajalo več zemljepisnih, kulturnih slik in zgodovinskih pripovedek domače dežele. Na ta način bi starih beril ne bilo treba tako hitro odstraniti, ampak le polagoma, kar bi starišem šolskih otrok ne napravljalo nikakoršnih stroškov.

d) Prirodosnanska berila naj bi imela tudi podobe, kakoršne se nahajajo n. pr. v nemških „Heinrich-ovih“ Berilih.

e) III. Berilu naj bi se pridejal zemljevid Kranjske in Avstrije. Pri posameznih kronovinah avstr. naj bi se nahajali tudi mali zemljevidi.

Ker se bodo realije v prihodnje le v slovenščini podučevale, prebavila se bodo po mojih mislih naznačena tvarina prav lahko; nadejati se je pozitivno sigurnostjo, da si bodo učenci dovršivši ljudsko šolo, toliko temeljitega znanja v realijah pridobili, da je bodo v praktičnem življenji v raznih okolištinah uspešno uporabiti mogli. X.

O javnih preizkušnjah in darilih v ljudskeji šoli.

(Spisal in govoril pri letošnjem občnem učiteljskem zborovanji, v 28. dan maja t. l. v Ricmanjih

Kr. Bogatec.)

(Dalje.)

Ako ovo spomenjeno načelo razmotravamo, dozdelo se nam bude vedno težje, vzlasti pa, ako mislimo na jednorazredne šole, kakor se nahajajo tū v Istri v obče, namenjene Slovanskeji národnosti. Pomisliti moramo, da na jednorazrednicah, ostanejo otroci večkrat po dve leti, če ne po tri v jednem in istem oddelku. A darila dajajo se navadno po oddelkih in sicer najboljšim, rekše, istim, kateri so v istem šolskem letu naj bolj napredovali. — To se nam pokaže v tem slučaju: mislimo si učenca tretje leto v drugem oddelku; ima naj boljše šolsko sporočilo; vstopi v tretji oddelek, in se ne more drugače, kakor, da se takemu podeli konecletno darilo.

V istem, drugem, oddelku se nahaja drug učenec, še le prvo leto, ki se je v istem letu v priméri s prvim po svoji darovitosti, več naučil; a toliko vender ní zmagal, in tudi zakon sam ne téra, da bi po jednem letu vstopil v tretji oddelek, in darila mu ne moremo dati, ker moramo še druge obdarovati, ki so bili tudi pridni in le dve leti v drugem oddelku, ter vstopijo v tretji. Takó, torej, more pričakovati darila še le drugo leto. Ako bi ga i prvo leto obdarovali in drugo ne, da bi ga samo golo pohvalili, rekši: Ti si bil tudi letos priden, ali darila ne dobiš, ker moram tudi druge obdarovati, ki so bili tudi pridni in tū si užé takó lani prejel, — s tem bi si mislil učitelj: Jaz sem napravil prav, in vest mi nič ne očita. Nam se to dozdeva; ali izvestno trdim — v otrokovem srcu ní takó; ono ní v pravem stanji; otrok, oziroma deček ali deklica, si ne more in prav istinito ne more misliti, da je to prav. Kajti — priden sem bil in kot tak, če so vredni ali zaslužiyo drugi, ki so bili pridni, zaslužim tudi jaz.

Kakor v drugem oddelku, takó se pripeti v drugih, osobito pa v četrtem oddelku, kjer se nahajajo užé precejšno razvitega razuma učenci, koji opazujejo učiteljevo dejanje, ter vejo užé dobro presoati. Torej še pri vsej toli dobri volji ne more učitelj primérno nagradovati, kajti ní takó lahko, kakor bi se mislilo, presoditi istinito in pravo stopinjo pridnosti mej toliko množico učencev razdeljenih v razne oddelke. O tem, spomenjam na Lóche-jev izrek, gledé individuvalne vzgoje. — Da; ni mogoče sè vso dobro pazljivostjo natančno in popolno poznati posamezna svojstva učečih se individuvalov. O! kolikokrat se marsikoji gosp. profesor še celó v srednjih šolah, pri manjšej množici in pri razvitejši mladini goljufa o tem. Vpliva li to ugodno na dotičnega? Torej, kaj pa potem, da ne učitelj dobro in resnično pogodi pravo pri obdarovanju pojedinca? Kaj si more misliti učenec, ko se čuti tako goljufanega? kajti on si ne more misliti, da ne bi učitelj o tem prav pogodil — temveč le, da je prevarjen! in če ne poprej, čuti tedaj, da je na svetu tudi prevara, kakor sicer tudi je, ali več vpliva nanj to, da je prevarjen od svojega učitelja, da more prevaro upotrebiti tudi njegov prosvetnik sam, kateri ga je tolikrat svaril in opominjal proti tej hibi človeštva.

Nam bi se zdelo to malenkost, ali pomislimo na minulost, ter bude najbrže marsikoji nas se domislil onega časa, v katerem je bil mogoče dozdevno tako prevarjen,